

Lavmælt “Bamse” vil få venner, trods alt

Anders W. Berthelsen gør det forrygende som "Bamse". Foto: Nimbus Film

Mikkel Stolt 27.08.2022

FILM // ANMELDELSE – I det filmiske kunstnerportræt *Bamse* aktiverer dygtige Anders W. Berthelsen – i Flemming Bamse Jørgensens figur – publikums smil og tårer, men desværre bliver man taget ved næsen af manuskriptets konstruktion, skriver POV's filmredaktør Mikkel Stolt. Det er i de enkelte scener, filmen fungerer bedst.

FILM: BAMSE

Dansk spillefilm, 92 min., premiere 25. august 2022

Instruktion: Henrik Ruben Genz; manus: Henrik Ruben Genz og Bo Hr. Hansen

Medvirkende: Anders W. Berthelsen, Johanne Louise Schmidt, Henrik Birch, Charlotte Bøving, Lars Ranthe, Folke Olav Schriver, Signe Egholm Olsen m.fl.

Der er det forbandede ved at udøve det æreløse erhverv som kritiker, at man skal fælde dom over gode mennesker, der (ofte) har gjort deres bedste, og denne dag kompliceres det yderligere af, at jeg har en del kritikpunkter over for en film, som jeg undervejs nød at se.

Hvordan kan det hænge sammen? Det hænger vel sammen med, at man er et menneske. Den amerikanske essayist m.m., **Susan Sontag**, udtalte i et interview i 1974 noget i retning af, at tænkning er en form for følelse, og at følelser er en form for tænkning, og selvom jeg ikke er helt sikker på, at hun har ret (man skal fx ikke tro på alt, hvad man tænker), så er det måske alligevel værd at huske på, når man

ser film. For det medie er jo designet til især at spille på *patos* og så vente lidt med *logos*, til man sidder over en øl bagefter.

Men vi må altså meget gerne føle noget og lade os rive med. Og det blev jeg altså ... på trods.

Bamse lanceres som ”en hyldest til den folkekære danske musiker, der har givet os klassikere som *Vimmersvej*, *Hvorfor går Louise til bal* og *I en lille båd der gynger*”, og det er den sådan set også. Den indskrives sig således i genren, der på nydansk ofte kaldes *biopics* (forkortelse af *biographical (motion) picture*) eller portrætfilm og nærmere bestemt musikerportrætfilm.

Vi er efterhånden vant til et tårnhøjt niveau af scenografi, fotografering, klipning, kostumer osv. i dansk film og tv, og det er også tilfældet her

Den kommercielle gevinst ved den genre er naturligvis, at man på forhånd er sikret en hel del solgte biografbilletter, hvis ellers det er om en nogenlunde kendt og elsket musiker, men ulempen er, at der altid vil være nogle af de oprindelige fans, der vil være utilfredse med, hvilke detaljer, filmen vælger at fokusere på.

Her har man i store træk valgt at flette filmen sammen af hændelser i tre-fire-fem forskellige perioder, nemlig en enkelt barndomsdag i 1954, og derefter en række begivenheder i Flemming ”Bamse” Jørgensens professionelle liv i perioden 1979 til 2000.

Hvad var det, der gav Flemming Bamse Jørgensen hans drive? Filmens bud forbliver en påstand, mener Stolt. Foto: Nimbus Film

Der, hvor filmen især fungerer, er i de enkelte scener. Vi er efterhånden vant til et tårnhøjt niveau af scenografi, fotografering, klipning, kostumer osv. i dansk film og tv, og det er også tilfældet her. Casting og skuespil har instruktøren også helt styr på, og den overordnede lavmælte stil er et velkomment alternativ til den aggressive æstetik, der tit er fremherskende i udenlandske musikerportrætfilm.

Anders W. Berthelsens indadvendte Bamse får meget ud gennem øjne og en diskret mimik og gestik, og han lægger selv stemme til sangene, hvor han ret præcist rammer Bamses både umiskendelige og ukuelige vibrato.

Stort set alle andre roller er virkelig godt besat, og filmen veksler forholdsvis ubesværet mellem karakterer med snusfornuftig indføling (Johanne Louise Schmidt som hustruen), gribende børneansigter (Folke Olav Schriver som den 7-årige Flemming) og de mere parodiske elementer (fx Lars Ranthe som manageren).

Den gynger lidt, båden

Så langt, så godt. Og godt er det også, at filmen – som jo altså handler om en musiker – faktisk lader os høre og se temmelig lange numre, der ikke straks bliver klippet af for at komme videre i handlingen. Det gør, at der måske ikke er plads til så mange af Bamses numre, for der skal også være plads til ren underlægningsmusik (= patos) i de scener, hvor der er noget på spil ... som man nu gør det i spillefilm.

Og så kommer det: mine indvendinger, som også har at gøre med, hvad man plejer at gøre i spillefilm. Der skal være en handling. Der skal åbenbart være noget, der kan sætte skred i det, noget som hovedpersonen skal, vil eller må. Og når der er tale om et såkaldt ”indre drama”, som filmen her trods alt må beskrives som, så skal der helst også være en eller anden psykologisk forklaring på det.

Dette bliver desværre kun formidlet som en række påstande, og filmen formår ikke at give et reelt billede af, hvad der driver Bamse

Jeg vil ikke ødelægge for meget af handlingen, men den måde, filmen i begyndelsen vil fortælle os, at det handler om, at Bamse gerne *vil* finde sine ukendte biologiske søskende, virker alligevel lidt klodset. Bamse er nemlig adopteret.

Dernæst introduceres en skelsættende barndomserindring, som der vendes tilbage til flere gange (for en sikkerheds skyld filmet i sort-hvid), og hver gang skal man forstå lidt mere af hovedpersonens indre kamp for at komme overens med sit ophav og især sin adoptivfar. Altså det han *må* finde ud af for at blive et helt menneske.

Bamse. Foto: Nimbus Film

Problemet med dette viser sig at være flerdelt: Dels vil Bamse slet ikke møde sine søskende undervejs, når han får chancen, hvilket virker mærkeligt, når nu vi er præsenteret for, at det er det, han vil (men filmen ville selvfølgelig slutte for tidligt,

hvis han gjorde). Dels vil filmen også gerne fortælle noget om musikeren – om kunstneren, der tvinges til at give køb på sine principper af kommercielle årsager, og som oplever op- og nedture.

Dette bliver desværre kun formidlet som en række påstande, og filmen formår ikke at give et reelt billede af, hvad der driver Bamse. Han fremstilles både tilfreds og utilfreds med sit virke og med de første ret givtige år af hans orkester, Bamses Venners, relative succes i begyndelsen og midten af 1970'erne – dengang de faktisk var et reelt lytte-alternativ til Shu-bi-dua med velspillede og faktisk ret sjove undersættelser af udenlandske rocknumre.

Melodunten, der blev væk

Og derfor – og dette er nok sagens kerne for mig – virker hele manuskriptet med den indbyggede og overdrevne kausalitet temmelig beregnende på mig. Sådan har jeg det måske tit med spillefilm, men her står det i mærkelig kontrast til de sympatiske hovedpersoner, som jo netop ikke vil spille spillet, som det også fremgår i flere scener med manageren.

Dertil skal man æde nogle begivenheder, fordi det passer med dramaturgien, fx at Bamses Venners førsteplads i Dansk Melodi Grand Prix i 1980 først giver dem en stor lokal succes, hvorefter deres 14. plads i det internationale show straks og lige med det samme får konsekvenser i form af mismod, en sur manager og aflyste koncerter, der sender Bamse solo ud i Viby Centret for at synge med *playback* til de shoppende aarhusianere.

[Hvis du kan lide Bamse og Bamses Venner, så skal du da se den. Og du vil sikkert kunne lide den](#)

Som nævnt er det primært i de enkelte scener, at der er noget at hente. Da to studiner fra det fine Marselisborg Gymnasium møder op for at aflyse en koncert med Bamses Venner ("er det virkelig nødvendigt at møde op hos manageren for den slags?", når man desværre at tænke), kommer der en sjov scene ud af det. Pigerne fortæller, at gymnasiet har hyret Gnags i stedet, til hvilket en af Vennerne spydigt siger: "Hils Gnask."

Senere, hen imod slutningen, står Bamse endnu engang på Lars Rantes kontor, da telefonen ringer. "Hey, Helmig, din idiot," siger manageren ned i røret, og Poul Krebs får også en lille hilsen. Der er mange af den slags små godbidder rundt omkring – godbidder, der vidner om den humor, som Bamses Venner i høj grad havde benyttet sig af i deres karriere, men det var altså primært inden filmen startede, og derfor ledes man i stedet tilbage til det mere højstemte og patosfyldte.

Hvad var det dog, der skete?

Og der sker så alligevel det mærkelige, som jeg var inde på i indledningen, at det til en vis grad forårsager en indlevelse, på trods af at man ved, man bliver taget ved næsen af manuskriptets konstruktion.

For eksempel da Bamse bliver bedt om at synge Kaj Munk og Egil Harders ”Den blå anemone” til en begravelse, for så skal det både forstås som et led i hans personlige kamp for at forstå sit liv og som en kommentar til hans kunstneriske ambition om at skabe en mere personlig musik. Mange vil mene, at det netop er det, den velkonstruerede film kan: skabe sammenhæng mellem indre og ydre konflikter, men risikoen er selvfølgelig, at det meget let kan læne sig op ad postulatet.

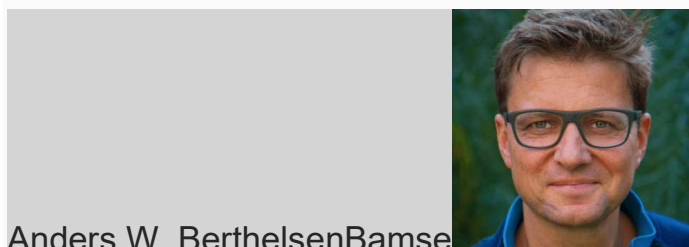
Det lykkes altså næsten her – og så alligevel ikke. På den ene side formår Berthelsen at få os til at få trækninger i tårekanalen ved at synge både indlevende og en lille smule falskt i begravelsesscenen og på den anden side bemærker man historiens stillads, når den biologiske bror efterfølgende binder en lidt for smuk sløjfe på en scene fra starten af filmen.

Dommen

Tilbage sidder jeg med en fornemmelse af, at det bare er svært at lave det filmiske kunstnerportræt, der kommer ind bag den trang og urkraft, der ligger bag det kæmpearbejde, de fleste kunstnere må igennem, og det fuldendes altså heller ikke her.

Under rulleteksterne ses den virkelige Flemming Jørgensen synge Michael Falch-nummeret *Jeg følger mit hjerte*, og jeg kan ikke lade være med at tænke, at det kommer som en lille redningsaktion, hvis der nu skulle være nogle blandt publikum, der ikke lige havde fanget, at filmen også handlede om dét. Og det ville i så fald ikke være helt uforståeligt for mig, hvis de ikke havde følt dét 100 %.

Men så er der altså meget andet i filmen, der fungerer, og det skal man ikke kimse ad. Hvis du kan lide Bamse og Bamses Venner, så skal du da se den. Og du vil sikkert kunne lide den.

Anders W. BerthelsenBamse

Mikkel Stolt

Mikkel Stolt (f. 1965), filminstruktør og forfatter, cand.phil. i filmvidenskab (1992), medstifter af Fenris Film & Multimedia ApS (1993). Som instruktør har han både lavet ”normale” dokumentarer (bl.a. til DR2 i 1998-2001) og en række